

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра патологічної анатомії

Навчальний рік 2024-2025

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОЇ ПАТОЛОГІЇ

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти очна

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Освітньо-професійна програма «Фізична терапія, ерготерапія»

Першого бакалаврського рівня вищої освіти

Курс другий
Факультет IV медичний

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри
патологічної анатомії

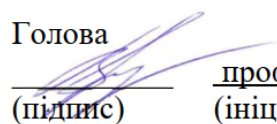
Протокол від
“28” серпня 2023 року № 1

В.о. завідувача кафедри

(підпис) I.V. Сорокіна)
(ініціали, прізвище)

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної
підготовки

Протокол від
“ 31” серпня 2023 року № 1

Голова

(підпис) проф. О.Ю. Вовк
(ініціали, прізвище)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Сорокіна Ірина Вікторівна – в.о. завідувача кафедри патологічної анатомії, д.мед.н., професор; iv.sorokina@knm.edu.ua , +38-057-707-73-33;
2. Наумова Ольга Володимирівна – к.мед.н., доцент кафедри; ov.naumova@knm.edu.ua , +38-057-707-73-33;
3. Плітень Оксана Миколаївна – к.мед.н., доцент кафедри; om.pliten@knm.edu.ua , +38-057-707-73-33;
4. Калужина Оксана Володимирівна – завуч кафедри, к.мед.н., доцент кафедри; ov.kaluzhyna@knm.edu.ua , +38-057-707-73-33.

Відомості про викладачів освітнього компоненту «Основи загальної патології» кафедри патологічної анатомії ХНМУ:

1. Сорокіна Ірина Вікторівна – в.о. завідувача кафедри патологічної анатомії, д.мед.н., професор; iv.sorokina@knm.edu.ua , +38-057-707-73-33;
2. Наумова Ольга Володимирівна – к.мед.н., доцент кафедри; ov.naumova@knm.edu.ua , +38-057-707-73-33;
3. Плітень Оксана Миколаївна – к.мед.н., доцент кафедри; om.pliten@knm.edu.ua , +38-057-707-73-33;
4. Калужина Оксана Володимирівна – завуч кафедри, к.мед.н., доцент кафедри; ov.kaluzhyna@knm.edu.ua , +38-057-707-73-33.

Контактна інформація:

Місце знаходження кафедри: пр. Науки, 4, м. Харків, головний корпус ХНМУ, 3 поверх
Контактний телефон: +38-057-707-73-33

Консультації:

Очні консультації: місце проведення: кафедра патологічної анатомії пр. Науки, 4, м. Харків, головний корпус ХНМУ, 3 поверх за попередньою домовленістю;

Он-лайн консультації за попередньою домовленістю для чого необхідно написати листа на корпоративну пошту черговому викладачеві згідно графіку чергувань по кафедрі або викладачеві академічної групи, що дасть посилання до конференції у Google Meet, де відбуватиметься онлайн консультація.

Час проведення занять: понеділок, вівторок, серeda, четвер, п'ятниця (9⁰⁰-17¹⁰ у відповідності до розкладу).

Тривалість 1 лекції або 1 практичного заняття – 2 академічні години.

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Основи загальної патології» складений відповідно до Освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Фізична терапія, ерготерапія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), перший (бакалаврський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Опис освітнього компоненту (анотація). Освітній компонент «Основи загальної патології» викладається для здобувачів освіти другого курсу протягом одного семестру. На вивчення освітнього компоненту відводиться 3,0 кредити ЄКТС - 90 годин (44 годин аудиторних і 46 годин самостійної роботи здобувача освіти). Програма освітнього компоненту структурована на два розділи.

Предметом вивчення освітнього компоненту є структурне підґрунтя хвороб людини для поглибленого засвоєння фундаментальних основ медицини та клінічної картини захворювань із подальшим використанням одержаних знань у практичній роботі.

Міждисциплінарні зв'язки: базуються на вивченні здобувачами освіти основ медичних знань, нормальної анатомії людини, нормальної фізіології людини та патофізіології, інтегрується з цими освітніми компонентами; закладає основи вивчення здобувачами освіти пропедевтики внутрішньої медицини, травматології та ортопедії (за професійними спрямуванням), неврологія та нейрохірургії (за професійними спрямуванням), що передбачає інтеграцію викладання з цими освітніми компонентами та формування умінь застосувати знання з основ загальної патології у процесі подальшого навчання та професійній діяльності.

Пререквізити основи медичних знань, нормальна анатомія людини, нормальна фізіологія людини та патофізіологія.

Постреквізити пропедевтика внутрішньої медицини, травматологія та ортопедія (за професійними спрямуванням), неврологія та нейрохірургія (за професійними спрямуванням).

Посилання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE

<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=429>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою вивчення освітнього компоненту «Основи загальної патології» є мікроскопічна та ультрамікроскопічна будова структур людського організму, їх розвиток і зміни у різноманітних умовах життєдіяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компоненту є вивчення типових загальнопатологічних процесів, сукупність яких зумовлює морфологічні прояви захворювань.

Вивчити структурне підґрунтя розвитку хвороб та їх клінічних проявів, структурних основ одужання, ускладнень та наслідків.

Вивчити методи патоморфологічних досліджень: аутопсія, біопсія, дослідження біопсійного матеріалу.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування здобувачами освіти **компетентностей:**

інтегральні: Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

загальні:

- ЗК 01.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 02.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 03.** Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 04.** Здатність працювати в команді.
- ЗК 05.** Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК 06.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 08.** Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК 09.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 10.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 11.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 12.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 13.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 14.** Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 15.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові, предметні):

- СК.01.** Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.
- СК 02.** Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.
- СК 03.** Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.
- СК 13.** Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами освіти наступних програмних результатів навчання:

- ПРН 01.** Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.
- ПРН 03.** Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.
- ПРН 04.** Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.
- ПРН 08.** Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.
- ПРН 11.** Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності.
- ПРН 12.** Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.
- ПРН 18.** Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами освіти наступних соціальний навичок (Softskills):

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим; застосовувати знання в практичних ситуаціях; здатність до адаптації та дії в новій ситуації, приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії. Здатність спілкуватися державною мовою (усно, письмово); використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика освітнього компоненту	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я» (шифр і назва)	Нормативний	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: <u>227 «Фізична терапія, ерготерапія»</u> (шифр і назва) Спеціалізація: _____	Рік підготовки (курс):	
		-й	2-й
		Семестр	
		-й	4-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 44 год. самостійної роботи здобувача освіти – 46 год.	Освітній ступінь: Перший (бакалаврський) рівень, 4 р н. ОПП «Фізична терапія, ерготерапія»	Лекції	
		год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		год.	32 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		год.	46 год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид підсумковою контролю: залік			

2.1 Опис освітнього компоненту

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Тема 1. Предмет, завдання і методи патоморфології. Поняття про морфогенез, патогенез і нозологію. Альтерація, причини, механізми виникнення. Дистрофії, види, значення для організму. Некроз, його ознаки, види, причини, наслідки.	2	Тематична з візуалізацією у вигляді мультимедійно і презентації
2	Тема 2. Порушення кровообігу.	2	
3	Тема 3. Пухлинний ріст, ознаки, види росту пухлин. Канцерогенні фактори. Метастазування. Вплив пухлини на організм людини.	2	
4	Тема 4. Патоморфологія захворювань органів серцево-судинної системи: атеросклероз, гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця, цереброваскулярні захворювання.	2	
5	Тема 5. Інфекційні хвороби. Етіологія та перебіг інфекційних процесів. Кишкові інфекції.	2	
6	Тема 6. Туберкульоз.	2	
	Всього годин	12	

2.2.2 Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
-------	------------	-----------------	-----------------	----------------

1				
2				
	Всього годин			

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Некроз, його ознаки, види, причини, наслідки. Регенерація, її види, регенерація окремих тканин і органів. Загоювання ран.	2	розповідь - пояснення, демонстрація	усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль
2	Порушення кровообігу. Види, причини і механізми виникнення.	2		
3	Запалення, етіологія та патогенез, класифікація. Види запалення. Ексудативне запалення. Проліферативне запалення.	2		
4	Імунопатологічні процеси: реакції гіперчутливості негайного та сповільненого типу. Імунодефіцити.	2		
5	Мезенхімальні пухлини. Пухлини з меланінутворюючої та нервової тканини.	2		
6	Пухлини з епітеліальної тканини.	2		
7	Гемобластози: гострі та хронічні. Анемії.	2		
8	Патоморфологія захворювань органів серцево-судинної системи: атеросклероз, гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця, цереброваскулярні захворювання.	2		
9	Патоморфологія захворювань органів дихання.	2		
10	Патоморфологія захворювань органів шлунково-кишкового тракту, печінки та ендокринних залоз.	2		
11	Патоморфологія захворювань органів сечостатевої системи.	2		
12	Патоморфологія захворювань вагітності та післяпологового періоду. Пре-, перинатальна патологія.	2		
13	Інфекційні хвороби. Етіологія та перебіг інфекційних процесів. Кишкові інфекції. Вірусні та дитячі інфекції.	2		
14	Туберкульоз.	2		
15	Особливо небезпечні інфекції: сепсис, чума, туляремія, бруцельоз, сибірка. СНІД. Міри профілактики та наслідки захворювань.	2		
16	Підсумкове заняття.	2		
	Всього годин	32		

2.2.4. Лабораторні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1				
2				
	Всього годин			

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Предмет, завдання і методи патоморфології. Поняття про морфогенез, патогенез і нозологію. Альтерація, причини, механізми виникнення. Дистрофії, види, значення для організму.	2	Самостійна робота здобувачів в освіті з літератури, підготовка рефератів, Використання тестових завдань для самоконтролю	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; реферати; самоконтроль
2	Некроз, його ознаки, види, причини, наслідки. Регенерація, її види, регенерація окремих тканин і органів. Загоювання ран.	2		
3	Порушення кровообігу. Види, причини і механізми виникнення.	2		
4	Запалення, етіологія та патогенез, класифікація. Види запалення. Ексудативне запалення. Морфологія ексудативного запалення. Ускладнення. Причини смерті.	2		
5	Проліферативне запалення. Специфічне запалення. Гранулематоз. Сифіліс.	2		
6	Імунопатологічні процеси: реакції гіперчутливості негайного та сповільненого типу. Імунодефіцитні стани.	2		
7	Пухлинний ріст, ознаки, види росту пухлин. Канцерогенні фактори. Метастазування. Вплив пухлини на організм людини.	2		
8	Мезенхімальні пухлини. Пухлини з меланінутворюючої та нервової тканини.	2		
9	Пухлини з епітеліальної тканини.	2		
10	Гемобластози: гострі та хронічні. Анемії.	2		
	Патоморфологія захворювань органів серцево-судинної системи: атеросклероз, гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця, цереброваскулярні захворювання.	2		
11	Патоморфологія захворювань сполучної тканини з аутоімунізацією.	2		
12	Патоморфологія захворювань органів дихання.	2		
13	Патоморфологія захворювань органів шлунково-кишкового тракту, печінки, жовчовивідних шляхів та	2		

	ендокринних залоз.			
14	Патоморфологія захворювань органів сечостатевої системи. Шляхи інфікування і наслідки захворювань.	2		
15	Патоморфологія захворювань вагітності та післяпологового періоду. Пре- та перинатальна патологія.	2		
16	Інфекційні хвороби. Етіологія та перебіг інфекційних процесів. Кишкові інфекції.	2		
17	Вірусні та дитячі інфекції.	2		
18	Туберкульоз.	2		
19	Особливо небезпечні інфекції: сепсис, чума, туляремія, бруцельоз, сибірка. СНІД. Міри профілактики та наслідки захворювань.	2		
20	Підсумкове заняття.	6		
	Всього годин	46		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчальної діяльності здобувачів освіти проводиться на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Харківському національному медичному університеті», затвердженій наказом ХНМУ від 21.08.2021 № 181.

Оцінювання поточної навчальної діяльності (ЗНД, залік)

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми освітнього компоненту здобувачу освіти виставляється оцінка за національною 4-бальною шкалою. Формою контролю вивчення освітнього компоненту є «залік» який передбачає врахування загальної навчальної діяльності (ЗНД). Бали за ЗНД для освітніх компонентів з формою контролю «залік» розраховуються як середнє арифметичне балів ПК за всі теми впродовж всього періоду вивчення освітнього компоненту (з точністю до сотих) за таблицею 1, що додається (табл. 1), автоматично в межах функціоналу електронного журналу АСУ. ЗНД визначається у балах від 120 до 200.

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для освітнього компоненту, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125

4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Оцінка з освітнього компоненту. Оцінювання освітнього компоненту проводиться по закінченні вивчення освітнього компоненту у формі «заліку». Для освітнього компоненту, вивчення якого закінчується у поточному семестрі, а формою контролю є «залік» передбачається врахування ЗНД. Бали за ЗНД розраховуються як середнє арифметичне оцінок за семестр вивчення освітнього компоненту (з точністю до сотих) за таблицею 2, автоматично в рамках функціоналу електронного журналу АСУ. ЗНД перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 2 (додаток 2) від 120 до 200 балів та відміткою – «зараховано», «не зараховано».

Після проведення семестрового контролю для освітнього компоненту, що закінчується формою контролю «залік», відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють здобувачу освіти відповідну оцінку за таблицею 2, що додається (табл. 2) у індивідуальний навчальний план здобувача освіти та заповнює відомості успішності з освітнього компоненту.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може набрати за вивчення освітнього компоненту – 200 балів, Мінімальна кількість балів становить 120.

Таблиця 2

Шкала оцінювання у ХНМУ

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів проводиться за критеріями, що представлені у таблиці 4.

Таблиця 4

Критерії оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів освіти з освітнього компоненту

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє

	самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
«Достатньо»	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
Зокрема, критерії оцінювання практичних навичок з освітніх компонентів	
«Відмінно»	Здобувач освіти відповідає високому (творчому) рівню компетентності: здобувач виявляє особливі творчі здібності, без помилок самостійно демонструє виконання практичних умінь та володіє системними теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.) та має здібності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.
«Добре»	Здобувач освіти самостійно демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі неточності, які швидко виправляє, володіє теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.)
«Задовільно»	Здобувач освіти демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі помилки, які може виправити при корекції їх викладачем, володіє задовільними теоретичними знаннями (знає основні положення методики виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.).
«Незадовільно»	Здобувач освіти не може самостійно продемонструвати практичні вміння (виконує їх, допускаючи грубі помилки), не володіє

	достатнім рівнем теоретичних знань (не знає методики виконання практичних навичок, показань і протипоказань, можливих ускладнень, та ін.).
--	--

3.2. Питання до до кінцевого контролю знань:

Перелік теоретичних питань:

1. Предмет, завдання і методи патоморфології. Поняття про морфогенез, патогенез і нозологію. Альтерація, причини, механізми виникнення. Дистрофії, види, значення для організму. 2. Некроз, його ознаки, види, причини, наслідки. Регенерація, її види, регенерація окремих тканин і органів. Загоювання ран. 3. Порушення кровообігу. Види, причини і механізми виникнення. 4. Запалення, етіологія та патогенез, класифікація. Види запалення. Ексудативне запалення. Морфологія ексудативного запалення. Ускладнення. Причини смерті. 5. Проліферативне запалення. Специфічне запалення. Гранулематоз. Сифіліс. 6. Імунопатологічні процеси: реакції гіперчутливості негайного та сповільненого типу. Імунодефіцитні стани. 7. Пухлинний ріст, ознаки, види росту пухлин. Канцерогенні фактори. Метастазування. Вплив пухлини на організм людини. 8. Мезенхімальні пухлини. Пухлини з меланінутворюючої та нервової тканини. 9. Пухлини з епітеліальної тканини. 10. Гемобластози: гострі та хронічні. Анемії. 11. Патоморфологія захворювань органів серцево-судинної системи: атеросклероз, гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця, цереброваскулярні захворювання. 12. Патоморфологія захворювань сполучної тканини з аутоімунізації. 13. Патоморфологія захворювань органів дихання. 14. Патоморфологія захворювань органів шлунково-кишкового тракту, печінки, жовчовивідних шляхів та ендокринних залоз. 15. Патоморфологія захворювань органів сечостатевої системи. Шляхи інфікування і наслідки захворювань. 16. Патоморфологія захворювань вагітності та післяпологового періоду. Пре- та перинатальна патологія. 17. Інфекційні хвороби. Етіологія та перебіг інфекційних процесів. Кишкові інфекції. 18. Вірусні та дитячі інфекції. 19. Туберкульоз. 20. Особливо небезпечні інфекції: сепсис, чума, туляремія, бруцельоз, сибірка. СНІД. Міри профілактики та наслідки захворювань.

Перелік практичних навичок:

1. Описати макропрепарат:

1. Гангрена стопи. 2. Геморагічний інфаркт легені. 3. Камені жовчного міхура. 4. Пристінковий тромб аорти. 5. Крововилив у мозок. 6. Фібринозний перикардит. 7. Гнійний лептоменінгіт. 8. Первинний туберкульозний комплекс. 9. Фіброзно-кавернозний туберкульоз легенів. 10. Флегмонозний апендицит. 11. Рак шлунку. 12. Меланобластома шкіри. 13. Атеросклероз аорти. 14. Крупозна пневмонія. 15. Хронічна виразка шлунку. 16. Черевний тиф. 17. Інфаркт міокарда. 18. Дифтерія зіва.

2. Описати мікропрепарат:

4. Тромбофлебіт. 7. Геморагічний інфаркт легені. 22. Емфізема легені. 36. Гіаліноз судин селезінки. 38. Амілоїдоз селезінки (сагова / сальна). 43. Ожиріння серця. 44. Жирова дистрофія печінки. 67. Печінка при механічній жовтяниці. 75. Туберкульозний лімфаденіт. 86. Фібринозний / фібринозно-гнійний перикардит. 90. Крупозна пневмонія. 94. Дифтерія гортані. 97. Кардіосклероз постінфарктний / інтерстиційний. 165. Папілома шкіри. 169. Плоскоклітинний зроговілий рак шкіри. 184. Інфаркт міокарду. 194. Швидкопрогресуючий (із півмісяцями) гломерулонефрит. 201. Туберкульозне вогнище, що зажило (вогнище Гона). 207. Хронічна виразка шлунку. 208. Флегмонозний апендицит. 229. Залишки аборту.

3.3. Контрольні питання Теоретичні питання:

1. Некроз, клініко-морфологічні форми. 2. Види артеріального повнокров'я. 3. Види венозного повнокров'я. 4. Тромбоз, види тромбів. 5. Тромбемболія, її види. 6. Види ексудативного запалення. 7. Види проліферативного запалення. 8. Види загоєння ран. 9. Відмінності доброякісних і злоякісних пухлин. 10. Пухлини з епітелію (добро-і злоякісні). 11. Пухлини з власне сполучної тканини (добро-і злоякісні). 12. Атеросклероз, клініко-

морфологічні форми. 13. Ішемічна хвороба серця, класифікація. 13. Гіпертонічна хвороба, клініко-морфологічні форми. 14. Крупозна пневмонія. 15. Хронічний гастрит. 16. Виразкова хвороба шлунку та 12-палої кишки. 17. Акромегалія. 18. Черевний тиф. 19. Дифтерія. 20. Скарлатина. 21. Туберкульоз. Сепсис.

Практичні навички:

1. Описати макропрепарат:

1. Гангрена стопи. 2. Фібринозний перикардит. 3. Флегмонозний апендицит. 4. Меланобластома шкіри. 5. Атеросклероз аорти. 6. Хронічна виразка шлунку. 7. Первинний туберкульозний комплекс.

2. Описати мікропрепарат:

4. Тромбофлебіт. 22. Емфізема легені. 44. Жирова дистрофія печінки. 75. Туберкульозний лімфаденіт. 184. Інфаркт міокарду. 207. Хронічна виразка шлунку. 208. Флегмонозний апендицит. 229. Залишки аборту.

3.4. Індивідуальні завдання

Оцінювання індивідуальних завдань здобувача освіти здійснюється за виконання завдань викладачем:

- доповідь реферату на практичному занятті 0-2 бали;
- доповідь з презентацією на практичному занятті 0-3 бали,
- доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей 0-5 балів;
- участь у Всеукраїнській олімпіаді – 5-10 балів

Бали за індивідуальні завдання здобувача освіти (загалом не більше 10 балів) можуть додаватися як заохочувальні додаткові бали до підсумкового балу за поточну навчальну діяльність, розраховану з використанням таблиці 2 і входять в склад оцінки з освітнього компоненту.

3.6. Правила оскарження оцінки

Подання заяви про апеляцію здійснюється здобувачем освіти особисто у письмовій формі не пізніше наступного робочого дня після оголошення результатів складання підсумкового контролю.

Здобувач освіти подає заяву до деканату. Декан реєструє заяву у навчально-методичному відділі та надає на підпис ректору. Готує проект наказу про склад апеляційної комісії, повідомляє здобувачу освіти дату та місце засідання апеляційної комісії.

Якщо здобувач освіти бажає додати до заяви додаткові документи, то він повинен це зробити під час подання заяви (письмові роботи додатково не надаються). Заяву розглядають не пізніше двох наступних робочих днів після її подання в присутності здобувача. У випадку відсутності здобувача секретарем комісії у протоколі засідання має зробити відповідний запис.

Результати апеляції оголошуються здобувачу освіти відразу після закінчення розгляду його заяви. Здобувач освіти особисто робить запис у протоколі засідання апеляційної комісії про отримання результатів розгляду його справи.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Здобувачі освіти зобов'язані систематично опановувати теоретичні знання та практичні навички, що передбачені навчальною програмою з освітнього компоненту; завжди мати охайний зовнішній вигляд (білий халат, шапочка); вимикати мобільні пристрої під час проведення практичних занять та лекцій; виконувати правила внутрішнього розпорядку ХНМУ.

Під час занять дозволяється: залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача; пити безалкогольні напої; фотографувати слайди презентацій; брати активну участь у ході заняття; заборонено: їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження); палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби; нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і

гідність колег та професорсько-викладацького складу; грати в азартні ігри; наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території); галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять. Не допускаються запізнення здобувачів освіти на практичні заняття та лекції. Під час лекційного заняття здобувачам освіти рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора – це абсолютно нормально. Практичні заняття передбачають активну участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі освіти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі: повага до колег, толерантність до інших та їхнього досвіду, сприйнятливість та неупередженість, здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента, ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів, я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції, обов'язкове знайомство з першоджерелами. Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів освіти очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування практичних занять та лекцій є обов'язковим. Пропуски практичних занять відпрацьовуються викладачу групи або черговому викладачу. Прийом відпрацювань та консультації проводяться щоденно з 15⁰⁰ до 17⁰⁰ та по суботах згідно до «Положення про порядок відпрацювання здобувачами освіти навчальних занять» від 07.12.2015 № 415. Пропущені лекції відпрацьовуються лекторові або викладачу групи шляхом написання реферату та усної відповіді на питання з теми пропущеної лекції.

Під час проведення практичного заняття староста групи призначає чергового здобувача, який повинен перед початком заняття забезпечити групу мікроскопами та мікропрепаратами відповідно до теми заняття та є відповідальним за чистоту і порядок в учбовій кімнаті та збереження обладнання, мікро- та макропрепаратів. При проведенні заняття онлайн на платформі Microsoft Teams або Google Meet здобувачі освіти мають завчасно приєднатись до конференції з увімкненою відеокамерою та мікрофоном з будь-якого доступного електронного пристрою (ПК, планшет, смартфон).

Під час проведення контролю знань здобувачів освіти не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном чи іншими електронними пристроями.

Здобувачі освіти з особливими потребами повинні попередити викладача до початку занять, на прохання здобувача це може зробити староста групи. Якщо у здобувача виникнуть будь-які питання, він може його завжди вирішити перш за все з викладачем або завучем кафедри, якщо це потрібно.

Охорона праці:

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра патологічної анатомії підтримує нульову толерантність до плагіату. Від здобувачів освіти очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

- Наказ №305 від 27.08.19 р. щодо організації навчально-виховного процесу в ХНМУ
- Кодекс академічної доброчесності ХНМУ.
- Наказ № 165 від 02.07.2020 р. про заходи з розвитку системи академічної доброчесності в ХНМУ.
- Положення про академічну доброчесність.
- Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ.
- Рекомендації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.
- Закон України «Про освіту», стаття 42.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Патоморфологія: нац. Підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна та ін., за ред. В.Д.Марковського, В.О.Туманського. — К.: ВСВ «Медицина». 2015 — 936с., кольор.вид. ISBN 978-617-505-450-5
2. Кумар В. Основи патології за Роббінсом : пер 10-го англ. вид. : у 2 т. / Віней Кумар, абдул К. Аббас, Джон К. Астер ; наук. ред. пер. проф.: І. Сорокіна, С. Гичка, І. Давиденко. – К. : ВСВ “Медицина”, 2019. – XII, 420с.

Допоміжна

1. Патологічна анатомія (загальнопатологічні процеси) / В.М Благодаров, П.І. Червяк, К.О. Галахін, Л.О. Стеченко, В.А Діброва, МБ. Хомінська, М.А Конончук (за ред. В.М Благодарова та П.І. Червяка). –К.: Генеза, 1997.
2. Струков А.І. Патологічна анатомія: підручник : пер. з рос. / А.І. Струков, В. В. Сєров. - 4-е вид.. - Х. : Факт, 2004. - 864 с.
3. Histology for Pathologists/ ad. Stacey E. Mills – Philadelphia – Baltimore - New York – London – 2020 – 1320p.

Інформаційні ресурси

1. Послання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE
<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=429>
2. Центр тестування – база ліцензійних тестових завдань «Крок-1»
3. <http://library.med.utah.edu/WebPath/webpath.html>
4. <http://www.webpathology.com/>
5. <https://www.geisingermedicallabs.com/lab/resources.shtml>
6. web-сайт Наукової бібліотеки ХНМУ <http://libr.knmu.edu.ua>

Сторінка освітнього компоненту в системі Moodle:

<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=429>

8. ІНШЕ

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення здобувачами Харківського національного медичного університету окремих освітніх компонентів понад обсяг навчального плану http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dysc.docx

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx